

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

792



Szerző:

Cím: *Emlékezzünk régiekről*

Hely

Opera

Idő

"1924"

Forrás:

Az Ujság

Személy

Bm

1924. 9. 28.

Helyszám

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Emlékezzünk régiekről...

Ney Bernát a régi világról. — A jubiláló páholynyitogató a közönségről. Társadalmi esemény lesz az Opera holnapi diszeldadása.

Minden nagy zaj nélkül, a külső láрма és hatásteljes reklámdob teljes mellőzésével, de annál bensőségesebben és igen meleg érzéssel ünnepli Budapest holnap a főváros egyik jelentős kulturtörténelmi eseményének, Operaházunk megnyitásának negyvenedik évfordulóját, akik akkor a színház élén voltak, akik a színpadon



Podmaniczky Frigyes báró.

szerepeltek, akár mint művészek, akár mint segítők, legnagyobb részt a múltéi. Igen sokan elköltöztek közülök a jobb hazába s akik még itt járnak, leginkább már csak az emlékeiknek élnek.

Az intendáns, Podmaniczky Frigyes báró, egyik legismertebb és legnépszerűbb alakja volt igen soká a fővárosnak. Mindenki szerette, még azok is, akik nem ismerték. Az állami színházakban pedig valósággal rajongtak érte. Szinte gyermeki tisztelettel és szeretettel vették körül, ő viszont úgy bánt a színház minden alkalmazott-

jával, mintha tulajdon édes gyermeke volna. Nem a tekintély, hanem a szeretet volt az alapja a fegyelemnek és feltétlen engedelmességnek.

Tekintélye az igazgatónak, Erkel Sándornak volt. Nem azért, mintha tekintélyt akart volna tartani, de mindenki meghajolt nagy tudása és zenei zsenialitása előtt. Amikor a dirigensi emelvényen ült, kettőzött éberséggel játszott minden muzsikusk. Jaj volt annak, aki hibázott. Pedig Erkel egy szót sem szólt, csak ránézett. Ettől a tekintettől azonban éppen úgy féltek akkor, mint most Erkel Sándor méltó utódjának, Kerner Istvánnak rosszaló pillantásától.



Káldy Gyula.

A főrendező Káldy Gyula már szintén évtizedek óta halott. Nikitsch Artur után őt esztendőn át igazgatta is a színházat. Elismert muzsikusk volt, a faji zene lelkes apostola. A zenetörténetbe nem mint operaigazgató, hanem mint a kuruc dalköltész és a régi magyar dalok

kutatója és gyűjtője írta be nevét.

A főzeneigazgató Erkel Ferenc sokkal nagyobb és ismertebb egyéniség, semmint hogy róla külön is meg kellene emlékeznünk.

Az első előadás magán szereplői közül ma már csak Ábrányiné, Rotter Gizella, Reich Irma és Szaléhner Emma élnek. Egyik sem tagja már a színháznak. Ugyancsak megvált a színházról Szilágyi Lajos, az akkori műszaki felügyelő, aki később mint miniszteri tanácsos ment nyugdíjba, míg Alszeghy Kálmánt, aki a megnyitás éveiben ügyelő és jegyellenőr, majd pedig két évtizeden át főrendező volt, érdemei elismerésül örökös tagsággal tüntették ki.

Alszeghy né, Gerenday Vilmosné és Tárnoky Hona karénekesnők, Grossmann József és Szegfi Alfréd karénekesek, Müller Katalin, Reisz Róza és Gaszner Boriska táncosnők, Jaulusz Béla és Tintner Bertalan zenekari tagok, továbbá Riedl Frigyes kasírozó, Scholleremann József gépész és Horváth Zsigmondné, akik a megnyitáskor mind tagjai voltak az Operaháznak, ma már nyugdíjjal vagy anélkül szintén visszavonultak a magánéletbe, vagy esetleg másutt vállaltak állást.

Azok közül, akik most negyven éve már működtek Operaházunkban, Ney Bernát, a jeles baritonista, Vágó Jakab karénekes, Szalay Klára karénekesnő, Guiszt Endre színpadmester, Rózsa Gyula főpénztáros, Schimek András gazdasági alliszt és Speckner Anna páholynyitogató állnak ma is a színház kötelekében. Ugyancsak hasznos és működő tagja a színháznak Juhász Ferenc is, aki azon-

ban csak 1884 decemberében szerződött az Operaházhoz, tehát pár hónappal később jubilál, mint a színház.

Megkértük Ney Bernátot, hogy mondjon pár szót a régi Operaház belső életéről Az Ujság olvasóinak.

— Akkoriban más világ járta, mint most — mondta az érdemes művész. — Az emberek jobban szerették egymást és sokkal kevesebb volt az intrika. Ugy éltünk mint egy nagy család. A családfő, Podmaniczky Frigyes báró intendáns, valóságos apánk volt mindannyiunknak. Meleg szívvvel érdeklődött ügyes-bajos dolgaink iránt és segített, ahol csak tudott. De a színpadon is mást keresett a közönség. Akkortájt a bel-canto járta. A szép ének volt a fődolog. Nem osztályozták az énekeseket szrakmák szerint. Legtöbben mindent énekeltek, a régi olasz operáktól kezdve fel a Wagnerékig. Magát a színészi alakítást még nem tekintették olyan fontosnak, mint manapság, miért is a legtöbb énekes alig játszott. Pár mozdulat, néhány gesztus... és a szerep játékrésze már ki is merült.

— En karénekes voltam a megnyitás évében, csak jóval később vettek ki a karból. Első szerepem a király hirdetője volt a Lohengrinben. Rám üzentek, hogy másnapra tanuljam meg a szerepet és ugorjam be. A mérész vállalkozás teljes sikerrel járt. Azóta is a legtöbb szerepemet úgy kaptam, hogy mások helyett kellett hirtelen beugranom. Igyekeztem mindig legjobb tudásom szerint megoldani a reám bízott feladatokat s azt hiszem, hogy elég jól megállottam a helyemet mindenütt, ahova állítottak.

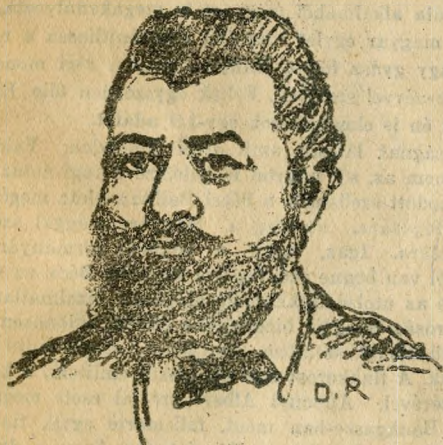
Ennyit mondott a régiekről és magáról a jeles művész, aki ma is egyik leghasználhatóbb és legnagyobb repertoírral rendelkező tagja a színháznak.

Vajjon milyen volt a régi közönség? Erre vonatkozólag *Speckner* Anna páholynyitogatónőt kérdeztük meg, aki szintén negyven éve van a színház kötelékében.

— Az első tizenöt esztendőben fent teljesítettem szolgálatot a harmadik emeleten — mondja. — Nagyon kedves, lelkes emberek jártak oda föl. A nyolcvanötös kiállítás évében különösen sok vidéki látogatta az Operaház előadásait. Az egyik az olyan jegyvet kapott, hogy az oszloptól nem valami sokat látott. Ezt azután az oszlop mellé állítottam, ahonnan már jó látott. Megköszönte a szívességemet és megkérdezte a címet. Hát uramfia! Pár nap múlva egy kosár szép almát küldött nekem vidékről.

— Később a páholyokhoz osztottak be. Ide már előkelő közönség járt. Nagyon sokszor volt az Operaházban Milán király felesége, Natália királyné. Természetesen mindig incognito akart maradni, de mindenki tudta róla, hogy kicsoda. Itt volt egyszer a japán trónörökös is. Ő meg a kísérte hat páholyt foglalt le.

— A hazai mágnásokon és előkelőségeken kívül még sok külföldi is megfordult a páholyokban. Volt itt egy nagyon gazdag öltözötű hölgy. *Zichy* kegyelmes ur azt mondta, hogy egy indián hercegnő és hogy olyan gazdagok odahaza, mint nálunk a Rothschild. Volt egy másik nagyuri dáma is itt, akiről szintén nem bírtam megtudni, hogy kicsoda. A társalkodónőjével ült az ötös páholyban, azután behívott és idegen nyelven mondott valamit. Én nem értettem, hogy mit beszélnek. Erre a társalkodónő is kezdett magyarul, végül a szájára mutatott és azt mondta, csokoládé. Most már intettem, hogy értem. Ek-



Erkel Sándor.

kor elővettek egy nagy zacskót, amelyik tele volt arannyal és egy aranyat ideadtak belőle. Felmentem a büffébe csokoládét venni nekik, de ott nem akarták elfogadni az aranyat, mert nem ismerték. Végre egy uriember megmagyarázta, hogy az értékesebb arany, mint a miénk. Most ilyen külföldi exotikus vendégek nem jönnek hozzánk. De a mostani közönségre sem lehet panaszom. Ide urí népek járnak.

A színház még életben levő régi tagjai mind elmennek a holnapi jubiláris előadásra. De ott lesz az egész kormány és a főváros társadalmának színe-jáva, hogy mindenki leróghassa a tisztelet adóját a magyar kultúra e jelentős intézményével szemben.

Beszélgetés Abrányiné Wein Margittal.

A keskeny, kőköcsás Szalag-utcán, a földszintes, régi módi házak között, megcsapja az embert a romantika illata. Régi házak, régi emberek, akiket nem fertőzött meg még mindig a közel Pést materializmusa. Kedvesek, jók, barátságosak, vendégszeretőek. Ilyen keretben él egy ősi kis házascskában, amelynek vakolatát lekoptatta már a húszadik század, a Szalag-u. 11. sz. alatt *Abrányi* Emilné született *Wein* Margit, a m. kir. Operaház tagja, annak dicsőséges és szép első korszakában.

A hatalmas, nemes egyszerűséggel és igazi uri izlással berendezett lakásban senki sincsen, amikor belépek. Az udvarban még zöldelnek a bokrok, a kis kerítés még illatoznak az őszi virágok. Az ablakon át a bíborban lemenő nap sugarai kápráztatnak. Két-három pernyi idegzsongító, Pesten szinte elképzelhetetlen csend után az udvarban egy érdekes arcú, mosolygós, fehérhajú uriaszöny jelenik meg, kézenfogva egy kis szőkehajú hancurozó leánykát: *Abrányiné Wein* Margit.

— Az unokám, — mondja válassz helyett s boldog büszkeséggel ránéz a szépséges kis babára. — Vele vagyok, ő az én igazi örömöm, nincs nagyobb élvezetem, mintha vele játszhatom...

A kislánynak nincs maradása. Ugy látszik, nem szeret egy helyben álldogálni, a szabadság kell neki, amelyből itt annyi juthat neki, amennyit csak akar. Elszalad a nagymamájától, aki így tíz-tizenöt percet *Az Újság* munkatársának juttathat.

— Szombaton lesz negyven esztendeje. — kezdem — hogy nagyságos asszonyom először lépett az Operaház színpadára, mondjon hát valamit arról a híres-nevezetes első előadásról, valamit, ami megkapta, amit soha nem lehet elfelejteni. Olyan nagy esemény volt ez a fellepte bizonyára, hogy egy-egy mozzanata kitörölhetetlenül belevésődött az emlékezetébe.

Abrányiné Wein Margit leül velem szemben a kerevetre. Aztán mint egy régen, nagyon régen megálmódott álmat szakgatottan idézgeti vissza az emlékezetébe a negyven év előtti bemutató-előadás mámoros élményét.

— ... Istenkém, olyan régen volt, — kezdi — hogy már nem is emlékszem rá. Már igazán nem tudom, hogy a Bánk bán-ban vagy a Lohengrinben léptem-e fel.

Gondolkozik. A kép, a régi kép, lassan megelevenedik...

— De mégis. Ha nem tévedek, mégis csak a Bánk bán-ban. Diszhölgy voltam. *Kordin* Mariska, *Komáromy* Mariska és *Rotter* Gizella voltak a partnereim. Mi négyen voltunk a diszhölgyek. Nem valami nagy szerep volt, — mondja mosolyogva — amolyan nép- és katonaságféle, de mi mégis annyira meg voltunk illetőve, annyira meg voltunk hatva, hogy ma, negyven esztendő után, az egész úgy tűnik nekem, mint egy gyönyörű, egy csodás, szépséges álom. Micsoda előadás volt, micsoda fény és gazdagság, micsoda énekesek, diszletek, kosztünek káprázatos ragyogása. A páholyban az arisztokrácia, a kir. hercegek és kir. hercegnők... én csak néztem, néztem, de a nagy csillogástól alig láttam... Csodálatosan szép ünnepély volt az Opera megnyitó előadása.

— De nem is lesz többé soha olyan nagyszerű Operaházunk, mint akkor volt. Éntekeseink és énekesnőink vi-

lágviszonylatban is elsőrangúak, zenekarunk teljes és fenomenális... *Erkel* Ferenc, *Podmaniczky* Frigyes báró, nagyszerű és drága emberek az élen... Szomorú lesz az ember, ha arra gondol, hogy ez a gyönyörű korszak elmúlt...

— *Podmaniczky*! A legkedvesebb gavallér volt, akit ismerem. Soha nem jelent meg az Operában Gerbeaud-bonbonjai nélkül, amelyből mindenki kapott — érdem szerinti. Akinek nagyobb szerepe volt, annak négy szem houbon jutott, aki kisebb szerepet énekel, az csak két-tét kapott. Hogy imádták az olaszokat. És mindent — ami idegen. Semmi áldozattól sem riadt vissza, hogy egy-egy nagyszerű előadást produkáljon. Abba is bukott bele szegény, hogy egy előadásra 1350 forintot költött — csupán három vendégszerelő művész honorálására. De hát nemcsak ő, minden intendáns abba bukott bele, hogy lútsokat költött, nem tudta a budget-el betartani. Szegény *Podmaniczky* most bizonyosan megőrülne az aranykoronás, fillérre kiszámított költségvetéstől.

— *Bartolucci* volt a kedvenc. Imádták. Ő kapta a legszebb és legrágább toaletteket, kosztümöket. Emlékszem, éppen egy Bánk bán előadásán történt. *Bartolucci* és *Saxlehner* Emma összevessztek a toalettek miatt. *Bartolucci* játszott Gertrudis szerepét, *Saxlehner* Emma pedig *Elsáét*, aki tudvalevően az első felvonásban ki sem nyitja a száját. *Bartolucci* vadonatúj kosztümöt kapott, egy csodaszép bíbor-palástot, királynőhöz méltó toaletteket és a *Saxlehner* Emma sirt. De hogyan. Napokig egyébről sem beszéltek az Operában, mint erről.

— Még egy másik igen nevezetes veszekedésre is visszaemlékezem. Ez *Bartolucci* és *Tinolle* Emma között folyt le egy *Aida*-előadásán, természetesen megint a kosztümök miatt. *Bartolucci* nem volt megelegedve a toalettejével, mert *Tinollé* új kosztümöket csináltatott. Olyan hangos olasz perpatvarban volt részünk, hogy sose felejttem el. Hiába, kedves idők voltak azok és művészi szempontból is felejthetetlenek. Pedig akkor még nem volt a magánénekesnőknek, énekeseknek elegáns másodemeleti páholya, hanem a harmadik emeleten, közvetlenül a színpad felett levő lyukból, ahonnan most a fiatal zenetitanok dirigálják magukban az előadást, tapasztaltuk a káprázatos és felséges előadásokat.

Feketeruhás, törődött mastróna sétál végig az udvaron. *Abrányiné Wein* Margit édesanyja.

— Az ő kedvéért jöttem be Szentendréről és most már nála is maradok, az édes anyámnál. Őt ápolom, őt gondozom. És az unokáimmal játszadózom, mert nagyon-nagyon szeretem őket.

— Ott lesz-e a diszelőadás — kérdezem s hozzáteszem, hogy bizonyára nem mulasztja el ezt a szép ünnepséget, amelyen negyven esztendő minden szép emléke felelvenedik és az új generáció művészetében gyönyörködhetik...

— Kérem, én még nem kaptam sem szabadjegyet, sem meghívót a diszelőadásra. — feleli *Abrányiné Wein* Margit megdöbbenésemre, — különben is szombaton a szentendrei birtokunkon vagyok borzasztóan elfoglalva, ami alig engedné meg, hogy az Opera, valószínűleg, szép ünnepélyén én is részt vegyek. Dehát nem is olyan fontos ez, hogy erről a csekélysegről beszélni érdemes lenne.